

NOTAT

Til: Norges Sjakkforbund
Fra: Kvale Advokatfirma DA
Ansv. adv.: Jens Brede
Dato: 1. juli 2019
Vedr.: **Stemmerett på Norges Sjakkforbunds kongress 7. juli 2019**

1 INNLEDNING

På Norges Sjakkforbunds (NSF) kongress 7. juli 2019 ("Kongressen") skal det blant annet tas stilling til om NSF skal inngå en samarbeidsavtale med Kindred LTD, som driver med underholdningsbaserte online pengespill.

Advokatfirmaet Thommessen har utarbeidet en juridisk betenkning som konkluderer med at avtalen er lovlig, men det er betydelig uenighet innad i NSF om avtalen bør inngås eller ikke.

Etter at det ble gjort kjent at NSF hadde muligheten for å inngå en avtale med Kindred, er det blitt etablert en ny sjakkklubb, Offerspill Sjakkklubb ("OS"). Initiativtager til klubben er Magnus Carlsen, og OS har som uttalt formål å stemme for Kindredavtalen. Klubben har aktivt vervet medlemmer og tilbudt gratis medlemskap til de 1000 første medlemmene. Ut fra det som er opplyst i pressen bidrar Magnus Carlsen enten personlig eller gjennom et selskap med å betale klubbmedlemmenes kontingent til forbundet. I henhold til klubbens stiftelsesdokument er klubbkontingenten fastsatt til forbunds- og kretskontingent.

Pr. i dag har OS om lag 1000 medlemmer, noe som vil gi klubben rett til ca. 40 delegatstemmer på Kongressen iht. paragraf 8 i NSF's lover. Vi er av NSF bedt om å vurdere spørsmålet om disse delegatene vil ha stemmerett på Kongressen.

Vi legger til grunn for vår vurdering at OS er stiftet med vedtekter i samsvar med NSF's krav. Vi legger videre til grunn at OS vil rapportere inn sine medlemmer til NSF innen den fristen som gjelder for dette (1. juli 2019) i tråd med de krav NSF stiller. Vi legger således til grunn at det ikke er noen formalia som kan danne et grunnlag for å nekte delegatene fra OS stemmerett på Kongressen.

Når det allikevel er reist spørsmål om OS-delegatene kan gis stemmerett, er det særlig to forhold som er påpekt. For det første at det kan fremstå som om klubben er stiftet med det formål å samle delegater bak ja til Kindredavtalen. Dernest, og kanskje det viktigste argumentet, er om OS, eller mer presist Magnus Carlsens, tilbud til nye medlemmer om gratis medlemskap kan ha

betydning for stemmeretten. Det har fra en del hold som er kritiske til Kindredavtalen blitt hevdet at OS sin fremgangsmåte i realiteten innebærer å kjøpe stemmer til støtte for sitt standpunkt, og at dette ikke er tillatt.

2 RELEVANTE RETTSKILDER

Utgangspunktet for å vurdere foreningsrettslige problemstillinger vil være foreningens lover eller vedtekter. Også foreningens tidligere praksis vil kunne ha en sentral rolle som rettskilde. Dersom hverken vedtekter eller tidligere praksis inneholder en klar løsning av problemstillingen er man henvist til å finne en løsning i bakgrunnsretten. I forhold til bakgrunnsretten for foreninger er det lite konkret lovstoff. Vurderingen må først og fremst skje ut fra det som gjerne karakteriseres som foreningsrettslige prinsipper.

Særlig i forhold til prosedyrespørsmål feks. vedrørende gjennomføring av årsmøter vil analogier fra lovregulering innenfor selskapsretten, særlig fra aksjeloven også kunne gi verdifull veiledning.

Av juridisk litteratur om foreningsrett er det grunn til særlig å nevne Geir Woxholts bok Foreningsrett (4.utg 2012) ("Woxholt"). Den har imidlertid hovedfokus på forholdet mellom foreningen og det enkelte medlem og gir ingen veiledning i forhold til det tema vi er bedt om å behandle.

3 NSF'S LOVER OG PRAKSIS

NSFs lover inneholder ikke noe krav om at det enkelte medlem betaler en kontingent til klubben. Lovene inneholder i § 13 bestemmelser om forbundskontingent, og av denne paragrafen fremgår at klubbene innen 1. mars skal innsende medlemsfortegnelse for sine medlemmer. Det er imidlertid ikke noen bestemmelse om at medlemmer som er innmeldt etter 1. mars ikke skal regnes med i forhold til å vurdere klubbens antall delegater på Kongressen. Det er fast praksis for at fristen for å melde inn medlemmer som skal danne grunnlag for antall delegater på Kongressen er så tett opp til Kongressen som praktisk mulig, (i 2019 fastsatt til 1. juli), og dette fremgår også av den utarbeidede forretningsordenen for Kongressen. OS-delegatene kan således ikke nektes stemmerett fordi klubben er stiftet så sent at medlemmene ikke ble meldt inn til NSF før 1. mars 2019.

Vi har også fått opplyst at NSF har vært kjent med praksis i enkelte lokale klubber å operere med gratis medlemskontingent, der klubben betaler enkeltmedlemmenes forbunds- og kretskontingent. At en slik praksis har vært akseptert, er et sterkt argument for at det forholdet at medlemmene ikke selv betaler kontingent i seg selv ikke er tilstrekkelig til å nekte at slike medlemmer medregnes når antall delegater skal fordeles.

NSF har ingen unge medlemmer som det søkes om offentlig støtte for, og er således ikke bundet av de reglene som gjelder for tildeling av slik støtte, der det er et krav om at det enkelte medlem betaler en viss minimumskontingent selv.

NSF's lover inneholder heller ikke andre krav til medlemskap i klubbene. Det er ikke krav om at man kan spille sjakk, at man deltar aktivt i turneringer eller har en viss rating. Iht. lovene fremstår sjakkklubbene som åpne for alle som ønsker å melde seg inn, uavhengig av motivasjon.

4 ALMINNELIGE FORENINGSRETTSLIGE PRINSIPPER

Selv om NSF's lover og praksis ikke setter noen begrensninger i forhold til at klubber kan tilby gratis medlemskap, vil alminnelige foreningsrettslige prinsipper kunne sette slike skranker.

Det vil f.eks. etter vår oppfatning være ganske klart at NSF vil kunne nekte stemmerett for delegater som har mottatt en direkte betaling for å stemme for et bestemt standpunkt i en sak. Kjøp av stemmer er i strid med grunnleggende demokratiske prinsipper. Et slikt prinsipp må også gjelde innenfor foreningsretten. Et gratis medlemskap i en klubb kan imidlertid ikke likestilles med å få betalt for å stemme for et spesielt standpunkt. Dette gjelder i særdeleshet i en forening som NSF, der gratis medlemskap har vært og er akseptert i sin alminnelighet.

Når det i en forening som NSF oppstår en kontroversiell sak, kan det heller ikke være noen tvil om at det er en grunnleggende demokratisk og foreningsrettslig akseptabel fremgangsmåte at medlemmer som eventuelt er i mindretall i sine klubber, går ut og danner en ny klubb for å promotere det standpunkt de stod for som mindretallsrepresentanter i sin klubb. Dette gjelder selv om den nye klubben utad kan fremstå som en klubb hvis hovedformål er å promotere dette standpunkt.

Pr. i dag er det ikke mulig å vite hvilken rolle OS vil ha i fremtiden, om den vil være en ren protestklubb, eller om OS vil være en "reell" sjakkklubb. OS har selv fremholdt at de vil være en aktiv sjakkklubb, og har allerede tiltrukket seg en rekke toppspillere. Det vil derfor være vanskelig i dag å legge til grunn at man står overfor en klubb som ikke reelt sett er en sjakkklubb, men kun en klubb etablert for å sanke stemmer for et bestemt standpunkt på Kongressen.

Basert på det ovennevnte finner vi det vanskelig å begrunne et standpunkt om at samtlige delegater fra OS skal nektes stemmerett på Kongressen. Spørsmålet blir, etter vår oppfatning, snarere om man skal godkjenne alle medlemmene i OS som grunnlag for å regne ut antall delegater på Kongressen, eller om det må foretas en vurdering av medlemsmassen.

Vi legger til grunn at alle medlemmene i OS aktivt selv har meldt seg inn, og at det således ikke er fiktive navn, eller personer som er meldt inn av andre uten eget samtykke. Woxholt konkluderer med at det ikke er et krav om at man skriftlig melder seg inn i en foreningen for å bli medlem med mindre noe annet fremgår av vedtektene. Uansett forstår vi at de fleste medlemmene i OS har meldt seg inn elektronisk via foreningens hjemmeside og det må utvilsomt være en tilstrekkelig innmelding.

Spørsmålet er imidlertid om NSF ved vurderingen av stemmeretten kan vektlegge medlemsmassens "seriøsitet", herunder om en mindre eller større del av medlemsmassen utelukkende er medlemmer fordi det er gratis, fordi de ønsker å støtte det standpunkt OS har tatt i forhold til Kindredavtalen, eller fordi de ønsker å vise en generell støtte til Magnus Carlsen.

Etter vår vurdering vil det ut fra alminnelige foreningsrettslige prinsipper være vanskelig å stille slike kvalitative krav til medlemmene i en forening uten at dette er særskilt nedfelt i foreningens vedtekter. Vi legger her vekt på at det i praksis er umulig å vurdere den enkeltes begrunnelse for å melde seg inn i en forening. Vi vektlegger også det faktum at NSF ikke har gjort slike vurderinger i forhold til andre klubber, heller ikke der medlemskapet har vært gratis. Det å etablere en ny praksis fordi saken som skal opp på Kongressen er splittende og betent, vil være en betenkelig foreningspraksis.

I forhold til de av medlemmene i OS som har meldt overgang fra andre sjakkklubber, og som også tidligere var aktive i sjakkmiljøet, vil det uansett være vanskelig å argumentere for at de har meldt overgang av økonomiske grunner. Klubbkontingentene er gjennomgående så vidt beskjedne at dette neppe vil ha vært en fremtredende motivasjon for slike spillere. Hvorvidt de har vært motivert av ønske om å spille i samme klubb som Magnus Carlsen, eller av et ønske om å stemme for Kindredavtalen, er etter vår vurdering ikke av betydning.

Vurderingen kan muligens være annerledes for OS-medlemmer som aldri har spilt sjakk og som heller ikke har noen intensjon om dette. Som nevnt, mener vi imidlertid det ikke er relevant å legge vekt på et slikt synspunkt, da det ikke er mulig å foreta en slik individuell vurdering. Dette vil heller ikke være i tråd med den praksis NSF tidligere har lagt til grunn.

Vi vil tilføye at argumentet om at medlemmene i OS har fått gratis medlemskap ville kunne vært annerledes, dersom medlemskapet f.eks. var sponset av Kindred, og ikke av Magnus Carlsen. Det at én av partene i en avtaleforhandling søker å intervensere i beslutningsprosessen hos den andre part vil lettere kunne bli sett på som et misbruk som også måtte få konsekvenser for stemmeretten. Dette kan imidlertid ikke ses å være tilfellet i nærværende sak. Magnus Carlsen har ut fra det opplyste ingen personlige økonomiske interesser i Kindredavtalen, men er av den oppfatning at avtalen er god for sjakksporten i Norge. Det kan man være enig eller uenig i, men dette kan ikke tillegges vekt i forhold til stemmeretten for OS-delegatene

5 BESLUTNING OM STEMMERETT

Vedtektene til NSF har ingen bestemte regler om hvordan tvist om stemmeretten på Kongressen skal avgjøres. Det er imidlertid i tråd med vanlig foreningspraksis at det ved møtets begynnelse nedtegnes en liste over de tilstedeværende delegater. Dette er også i tråd med det som gjelder i aksjeselskaper. Listen baseres typisk på innmeldte og oppmøtte delegater.

Et årsmøte i en forening må innledningsvis ha en møteleder, som leder møtet frem til Kongressen er etablert og en permanent møteleder er valgt. En tilsvarende løsningen gjelder for aksjeselskaper, jmf Aksjelovens § 5-13. Det er ikke i NSF's lover noen bestemmelse om hvordan denne midlertidige møtelederen skal utnevnes, men det er en praksis for at det er styrets leder eller generalsekretæren som innehar denne rollen. I sin bok om Idrett og Jus, s 76 legger Gunnar Martin Kjenner til grunn at det er foreningens leder som innehar denne rollen inntil en møteleder er valgt.

Dersom det er tvil om noen av delegatene har stemmerett, kan det besluttes at de ikke skal settes opp på den foreløpige fortegnelsen over stemmeberettigede. I aksjeloven er det bestemt at det er den midlertidige møteleder som må ta beslutningen om vedkommende skal føres opp på listen eller ikke. Dette gir den midlertidige møteleder mulighet til å påvirke utfallet av generalforsamlingen. De som ikke føres opp på listen har utarbeider vil ikke ha stemmerett før generalforsamlingen beslutter noe annet, og en slik beslutning fattes av de delegatene som er ført opp på listen. De som ikke er oppført på listen vil ikke ha stemmerett i en slik avstemning.

Hvem som skal føres opp på denne midlertidige listen er ikke gjenstand for overprøving av generalforsamlingen i et aksjeselskap.

For en forening som ikke har avvikende bestemmelser i sine lover er det vår vurdering at prinsippene i Aksjelovens § 5-13 må legges til grunn i forhold til å avgjøre stemmeretten på foreningenes årsmøte.

I utgangspunktet må det således være Kongressen som godkjenner eller reduserer det antall delegater som får stemmerett fra den enkelte klubb. Dersom en klubb møter med flere delegater enn det som følger av det innmeldte medlemstall pr. 1. juli, vil typisk disse delegatene ikke få stemmerett, i hvert fall ikke i den initielle oversikt som møtelederen setter opp. Dersom det imidlertid fremkommer argumenter under debatten om deres stemmerett som tilsier at de på tross av det som initielt så ut som formalfeil bør gis stemmerett, står Kongressen, etter vår vurdering, fritt til å godkjenne deres stemmerett. De omtvistede stemmene vil imidlertid ikke kunne delta i en votering om sin egen stemmerett, i og med at de ikke stod på listen over stemmeberettigede delegater som den midlertidige møtelederen utarbeidet.

På tilsvarende måte vil møteleder i samarbeid med sekretariatet måtte innstille på om og eventuelt hvor mange delegater fra OS som skal gis stemmerett på den foreløpige delegatlisten. Basert på vår konklusjon ovenfor, vil det ikke være grunnlag for møteleder til å innstille på å nekte delegatene fra OS stemmerett og ikke føre dem opp på delegatlisten. Kongressen kan ikke kreve å få votere over hvem som er oppført på listen og derved overprøve møteleders innstilling.

Dersom det kommer krav fra Kongressen om at det skal stemmes om OS-delegatene skal gis stemmerett, oppstår spørsmålet om hvem som har stemmerett under en slik avstemning. De som står på den listen den midlertidige møteleder har ført opp, kan delta i en slik avstemning, herunder således også delegatene fra OS om møteleder ikke har besluttet ikke å føre dem opp på listen. OS-delegatene vil ikke være inhabile eller på andre grunnlag kunne nektes å delta i en slik avstemning. En annen løsning vil kunne føre til at et mindretall på et årsmøte reiser innsigelser mot stemmeretten til flertallsrepresentantene. Dersom flertallsrepresentantene ikke gis stemmerett i en slik votering vil de miste sin stemmerett. En slik fremgangsmåte er ikke i samsvar med alminnelige foreningsrettslige prinsipper, der det er majoriteten i en forening som bestemmer.

Det har vært flere saker i praksis der møteleder ganske hardhendt har nektet aksjonærer stemmerett og satt forslaget frem for generalforsamlingen til votering og nektet de berørte aksjonærene stemmerett i spørsmålet om egen stemmerett. En slik fremgangsmåte kan være effektiv, men kan lett rammes av reglene om misbruk av myndighet. Så vidt vi er kjent med er

ingen slike saker i foreninger prøvd for domstolene. I Tidsskrift for Forretningsjus 2007 s 8 behandler Filip Truyen rettsmidler mot møteleders beslutninger ved åpning av generalforsamlingen i aksjeselskaper. Vi ser ingen grunn til å gå detaljert inn på de vurderinger som der gjøres utover å henvise til at han påpeker at møteleder treffer sine beslutninger under ansvar og at beslutningene kan angripes både gjennom ugyldighetssøksmål og med krav om erstatning mot møteleder. Det samme vil trolig gjelde for møteleders beslutning i en forening, selv om det går en grense mellom hva som kan prøves for domstolene og hva som er gjenstand for foreningens selvdømme. Vi går ikke nærmere inn på dette spørsmålet.

6 KONKLUSJON

Vår konklusjon er at det antall delegater OS har krav på basert på deres innrapporterte medlemstall pr. 1. juli 2019, har stemmerett på Kongressen. Om det skulle bli reist innsigelser mot deres stemmerett og krav om avstemning om dette på Kongressen, vil OS-delegatene ha stemmerett i en slik avstemning forutsatt at den møteleder som åpner Kongressen ikke har nektet å oppføre dem på delegatlisten. Vår vurdering er at møteleder ikke har hjemmel til å nekte å oppføre OS delegatene på delegatlisten.

Våre konklusjoner er ikke beheftet med særlig tvil.